ОЛИМ ОЛТИНБЕК

ЎЗБЕК АДАБИЁТИ ТАРИХИ

(Каримбек Камийнинг ҳаёт ва ижод йўли)

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

АЛИШЕР НАВОИЙ НОМИДАГИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЎЗБЕК ТИЛИ ВА АДАБИЁТИ УНИВЕРСИТЕТИ

ОЛИМ ОЛТИНБЕК

ЎЗБЕК АДАБИЁТИ ТАРИХИ

(Каримбек Камийнинг ҳаёт ва ижод йўли)

Услубий қўлланма

Тошкент – 2021

УЎК 821.512.133.09
КБК 83.3(5Ўзб)
О 52
Олим Олтинбек (Тўлабоев)
Ўзбек адабиёти тарихи (Каримбек Камий ижоди) [Матн]: услубуй қўлланма / Олим Олтинбек. – Тошкент: Muharrir nashriyoti, 2021. – 100 б.

ISBN 978-9943-7407-7-8

Ушбу услубий қўлланма Миллий уйғониш даври ўзбек адабиётининг кўзга кўринган вакилларидан бири шоир Каримбек Камийнинг ҳаёти ва ижодини ёритишга бағишланган. Қўлланмада шоир ижоди воситасида у яшаб ижод этган адабий муҳит, бу давр адабиётининг ўзига хос жиҳатлари, Камий шеърияти ва унинг жанрлари, мавзулари ҳамда бадиияти билан боғлиқ масалалар устида баҳс юритилади. Қўлланма мазкур давр ижтимоий-сиёсий тарихи ва унинг бадиий адабиётдаги инъикоси билан қизиққан барча мутахассисларга мўлжалланган.

УЎК 821.512.133.09
КБК 83.3(5Ўзб)

Масъул муҳаррир:
Баҳодир КАРИМОВ,
филология фанлари доктори, профессор

Тақризчилар:
Нурбой ЖАББОРОВ,
филология фанлари доктори, профессор
Олим УСМОНОВ,
филология фанлари номзоди

Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети Ўқув-услубий кенгашининг 2021 йил 25 июнда бўлиб ўтган 11-сонли йиғилиши баённомаси асосида нашрга тавсия қилинган.

ISBN 978-9943-7407-7-8

© Олим Олтинбек
© "Muharrir nashriyoti",
Тошкент, 2021.

КИРИШ

XIX аср охири – XX аср бошларига келиб, қадим Туркистонда янги адабиёт пайдо бўлди. Бу кейинчалик "Миллий уйғониш адабиёти" деб номланди. Дарҳақиқат, у ана шундай хусусиятга эга адабиёт эди. Табиий, бу уйғонишнинг асосида миллий истиқлол ётарди. Миллатни маърифат воситасида уйғотиш, ўзлигини англатиш, замонавий тараққиётга бошлаш ушбу адабиётнинг бош мақсади эди. Восита маърифат бўлганлиги учун ҳам жаҳон афкор оммаси бу жараённи "маърифатчилик" деб атайди. Дунё маданияти тарихида жаҳон халқларини боғлаб турган иккита ҳодиса бор: бири Уйғониш (Ренессанс), иккинчиси Маърифатчилик. Бизнинг Миллий уйғониш даври адабиётимиз нафақат шаклу шамойили, балки мақсад ва моҳияти билан ҳам жаҳон маърифатчилик адабиётининг ажралмас бир қисмидир. Инсоният тарихий тараққиётида маърифат ва маънавият тушунчалари хар доим ёнма-ён юради. Кўп асрлик ўзбек адабиётининг энг мураккаб ва қизиқарли даврларидан бири – шубҳасиз, мана шу Миллий уйғониш даври адабиёти. Бу унинг мавзулари кўлами, ҳаётийлиги, Миллат ва Ватан ташвишига ҳамдардлиги билан боғлиқ. Бунгача бирор-бир давр ижодкорлари бир маслак атрофида бу қадар жипслашмаган ва адабиёт ҳам муайян шарафат даражасига кўтарилмаган эди. Бунинг ўз сабаблари ва тарихий асослари бор. Профессор Бегали Қосимовнинг қуйидаги фикрлари Миллий уйғониш адабиётининг туб моҳиятини ва бош мақсадларини англашга ёрдам беради: "*Адабиёт ҳеч қачон Ватан ва Миллат тақдирига бу қадар яқин келган эмас эди. Ва-*

54. Юсупов Ш. Ўзбек маърифатпарварлик адабиёти ва Фурқат. – Т.: "Ўзбекистон", 1992.

55. Юсупов Ш. Маърифатпарвар шоир Каримбек Камий // "Гулистон" журнали, 1997 йил, 1-сон.

56. Ўзбек шеърияти антологияси.. – Т.: 1948.

57. Ўзбек адабиёти тарихи. Беш томлик, 5-том. – Т.: "Фан", 1980.

58. Ўзбек адабиёти. (Мажмуа). Тўрт жилдлик, 4-жилд, 1-китоб. – Т.: Ўзбекистон Давлат бадиий адабиёт нашриёти, 1960.

59. Ўзбек Миллий уйғониш адабиётига материаллар. – Т.: "Университет", 2004.

60. Қосимов Б. Излай-излай топганим. – Т.: Адабиёт ва санъат нашриёти, 1983.

61. Қосимов Б. Миллий уйғониш. – Т.: "Маънавият", 2002.

62. Қосимов Б. Жадидчилик ва янги ўзбек адабиёти // Марказий Осиё XX аср бошида: ислоҳотлар, янгиланиш, тараққиёт ва мустақиллик учун кураш. – Т.: "Маънавият", 2001.

63. Ҳамидова М. Қўлёзма баёзлар – адабий манба. – Т.:"Фан", 1981.

64. Ҳамидова М. Баёзнавис шоирлар // Адабий мерос, 3-китоб. – Т.: "Фан", 1973.

65. Ҳотамов Н., Саримсоқов Б. Адабиётшунослик терминларининг ўзбекча-русча изоҳли луғати. – Т.: "Ўқитувчи", 1983.

66. Ҳусайний Атоуллоҳ. Бадойиъу-с-санойиъ. – Т.: Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1981.

МУНДАРИЖА

КИРИШ 3

I. КАРИМБЕК КАМИЙ ҲАЁТИ ВА ИЖОДИНИНГ ЎРГАНИЛИШИ 6

Камий ҳаёти ва ижодига оид манбалар 6

Шоир ижодининг ўрганилиш тарихи 15

II. КАМИЙНИНГ ИЛМИЙ БИОГРАФИЯСИ 30

III. КАМИЙ ШЕЪРИЯТИНИНГ ЖАНРЛАРИ ВА ПОЭТИКАСИ 55

Камий ижодида ғазал ва унинг шакллари 55

Мусаммат шакллари 6

Таърих ва унинг поэтикаси 73

ХУЛОСА 88

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР 95

Ўқув-илмий нашр

ОЛИМ ОЛТИНБЕК

ЎЗБЕК АДАБИЁТИ ТАРИХИ

(Каримбек Камийнинг ҳаёт ва ижод йўли)

Муҳаррир:
Дилноза Рустамова

Техник муҳаррир:
Файзулла Азизов

Дизайнер:
Василий Бурцев

Мусаҳҳиҳ:
Муқаддас Оқмаматова

"Muharrir nashriyoti"
Лицензия: AI № 309. 2017 йил 22 июн.

Теришга 2021 йил 09 августда берилди.
Босишга 2021 йил 16 агустда рухсат этилди.
Бичими: 84x108 1/32. "PT Serif" гарнитурасида
офсет босма усулида офсет қоғозида босилди.
3,25 шарт. б.т. 5,3 ҳисоб нашр. таб.
Адади 300 нусха. 115-сон буюртма.

"Муҳаррир нашриёти" матбаа бўлимида чоп этилди
100185, Тошкент шаҳри, Чилонзор тумани, 20а-мавзе,
Сўғалли ота кўчаси, 5-уй. E-mail: muharrir@list.ru